

به نام خدا

تأثیر تشویق در یادگیری دانش آموزان

مولفان :

پروین عباسی

پروین الماسی

سمیه قلی پور

مرضیه نعمتی

انتشارات بامن

(با همکاری سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۲)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: عباسی، پروین، ۱۳۵۵
عنوان و نام پدیدآور: تأثیر تشویق در یادگیری دانش آموزان / مولفان پروین عباسی، پروین الماسی، سمیه قلی پور، مرضیه نعمتی.
مشخصات نشر: انتشارات بامن، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری: ۶۹ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۸۳۸۴-۰۷-۸
وضعیت فهرست نویسی: فیپا
یادداشت: کتابنامه: ص ۶۸-۶۹.
موضوع: تشویق - یادگیری دانش آموزان
شناسه افزوده: الماسی، پروین، ۱۳۵۷
شناسه افزوده: قلی پور، سمیه، ۱۳۵۹
شناسه افزوده: نعمتی، مرضیه، ۱۳۶۷
رده بندی کنگره: GV۷۴۱
رده بندی دیویی: ۸۳۰
شماره کتابشناسی ملی: ۹۵۱۴۲۰۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

نام کتاب: تأثیر تشویق در یادگیری دانش آموزان
مولفان: پروین عباسی - پروین الماسی - سمیه قلی پور - مرضیه نعمتی
ناشر: انتشارات بامن
صفحه آرایی، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۲
چاپ: زبرجد
قیمت: ۶۳۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۸۳۸۴-۰۷-۸

تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵

www.chaponashr.ir

Contents

۵.....	مقدمه.....
۱۰.....	ادبیات تحقیق و گسترده نظری.....
۱۱.....	راهبردهای مطالعه و یاد گیری.....
۶۲.....	نتیجه گیری.....
۶۶.....	محدودیت‌ها.....
۶۷.....	پیشنهادات.....
۶۸.....	منابع و مأخذ.....

مقدمه

انسان اصالتاً موجودی است اجتماعی و وارث تمامی تجارب تاریخ زندگی گذشته همه نسل‌ها در همه عصرها است. تربیت ضرورت رشد حیات آدمی است و در سایه رشد قوای درونی است که استعدادها و عواطف انسان به کمال می‌رسد و شخصیت افراد شکل می‌گیرد.

در باب اهمیت مطالعه و نقش آن در پرورش شخصیت افراد و رشد دانش و فرهنگ در جوامع بشری تحقیقات متعددی صورت و مقالات بسیاری نگاشته و می‌شود. با این وجود هر چه در این زمینه گفته یا نوشته شود باز هم کم است و نیاز به مجالی بسیار گسترده و مطلبی بسیط‌تر دارد. اما به ضرورت باید به این نکته اشاره کرد یکی از راه‌های سنجش درجه تعالی فرهنگ و تمدن در جوامع و ملل مختلف میزان مطالعه و گرایش به کتاب و کتاب‌خوانی در میان آنهاست.

ایجاد عشق و علاقه به کتاب و کتاب‌خوانی از خانواده آغاز می‌گردد. به طور کلی از دیدگاه روان‌شناسان ثابت شده است، که شخصیت و هویت کودک در قدم اول در خانواده شکل می‌گیرد؛ بنابراین به طور طبیعی والدین علاقه‌مند به کتاب و مطالعه، فرزندان دوستدار کتاب و مطالعه خواهند داشت و عکس آن نیز صادق است اکثر علما و دانشمندان در خانواده‌هایی رشد نموده‌اند که والدین آنها اهل مطالعه، پژوهش و تحقیق بوده‌اند و یا حداقل دوستدار و مشوق فرزندان خود در کسب علم و دانش بوده‌اند.^۱

همچنین تجربه نشان می‌دهد در محیط‌هایی که از نظر سواد و فرهنگ عقب افتاده اند مشکل عمده خود والدین و توجیه نبودن آنان در مورد لزوم و اهمیت مطالعه فرزندانشان است؛ زیرا کسانی که خود با سواد نیستند و یا احتمالاً سواد دارند؛ اما به مطالعه عادت ندارند به طور طبیعی نه به اهمیت مطالعه واقف هستند و نه اعتقادی به لزوم آن دارند و این مسئله در مورد کودکان آنها نیز اثرگذار می‌باشد.^۲

مرحله دوم آموزش در زندگی کودک در مدرسه شکل می‌گیرد پس در اولین سالهای آموزش در دبستان وظیفه اصلی این است که به ایشان روش‌های مطالعه و خواندن را بیاموزیم در سالهای بالاتر درک مطلب و سپس تجزیه و تحلیل آن، برای مثال کاربرد

۱- هردانی نوکنده، محمد حسین، ۱۳۸۰.
 ۲- رهگذر، رضا، ۱۳۷۰.

اطلاعاتی که خوانده شده است در واقع مهم‌ترین هدف آموزشگاهی در طی سالهای تحصیلی این است که بیاموزند که چگونه دانش آموزان مشکلاتشان را با کمک اطلاعات در بزرگسالی حل کنند

وبه سواد خویش بیفزایند.^۱

چنانچه پیاژه^۲ در این باره می‌گوید: هدف اصلی آموزش و پرورش آفرینش است. آفرینش انسان‌هایی توانا برای انجام دادن کارهای نو، نه صرفاً تکرار آنچه پیشینیان انجام داده اند، انسان‌هایی که خلاق، نو آفرین و کاشفند.

در نتیجه آموزش و پرورش به‌عنوان بزرگ‌ترین مجموعه آموزشی کشور می‌تواند برنامه ریزی دقیق و بلند مدت عشق و علاقه به کتاب و کتاب‌خوانی را در بین دانش آموزان تقویت کند و این معلمان و اساتید گران قدرند که هم به‌عنوان الگوهای موفق علمی بشمار می‌روند و هم می‌توانند زمینه‌های گسترش فرهنگ کتاب‌خوانی و مطالعه و تحقیق را تعالی و استحکام بخشند.^۲

پس بیائیم بسیار جدی‌تر در زمینه مطالعه چاره اندیشی کنیم تا شعله شوقی را که در جان کودکان به مطالعه است را گسترش دهیم و ره آورد این نسل فردایی باشد بارور و شکوفا با انسان‌هایی که هیچ لذتی را با لذت مطالعه و دانستن معاوضه نمی‌کنند و مطالعه را قدم زدن در قلمرو آفتابی اندیشه‌ها و تنفس در فضای روح‌نواز گل زاران می‌بینند.

اصولاً یکی از مهم‌ترین شاخص‌های توسعه و پیشرفت هر کشور در گرو توسعه علمی و فرهنگ می‌باشد وی تردید اساس رشد و پیشرفت در مطالعه و تحقیق و پژوهش نهفته شده است و کشوری توسعه یافته‌تر است که نرخ مطالعه و تحقیق در آن کشور بالاتر است. بنابراین اگر کشور ما هم بخواهد از قافله علم و پیشرفت تکنولوژی عقب نماند باید به بازسازی و اصلاح پایه‌های بنیادین این پیشرفت که همان انجام مطالعه و تحقیق و پژوهش است بپردازد.

و این نکته بر همگان روشن است که در برخی از کشورها از جمله ایران مطالعه و تحقیق نیاز به ایجاد بستر مناسب فرهنگی دارد و علی‌الاصول این زمینه فرهنگی را باید از دوره ابتدایی پایه‌گذاری نمود. اگر در این زمینه کوتاهی شود تا سالهای سال ضعف مطالعه و

پژوهش در جامعه ما باقی خواهد ماند. و نتیجتاً از جهات فرهنگی و علمی و حتی مذهبی زبان‌های جبران‌ناپذیری را باید متحمل شویم و ادامه این امر جامعه ما را به فقر فرهنگی مبتلا می‌نماید.

پس بر ما ست که از وضعیت موجود اح‌ساس نگرانی کنیم و با ایجاد حس مسئولیت به چاره‌اندیشی بپردازیم و فرهنگ مطالعه و گرایش به کتاب و کتاب‌خوانی را در میان مردم و نسل نو جامعه علی‌الخصوص کودکان دبستانی پرورش دهیم.

ورود به عرصه آموزش و پرورش یا به عبارتی مدرسه به عنوان دومین جایگاه آموزشی و اجتماعی برای کودک است و آموزش و پرورش هم که خود به‌عنوان بزرگ‌ترین مرکز تعلیم و تربیت در کشور بشمار می‌رود، وظیفه خطیری در جهت بنیادین کردن پایه‌های آموزش به طریق اصولی‌تری را دارد که از آن جمله توجه بیشتر به امر مطالعه و تحقیق است که با برنامه ریزی صحیح و بلند مدت عشق و علاقه به مطالعه و انجام کارهای تحقیقی را در نسل نوپا بیدار کند. پس از ایجاد این عشق و علاقه به کتاب و کتاب‌خوانی در دانش‌آموزان آنها را با اهداف مطالعه و چگونگی و نقش مطالعه در توسعه و پیشرفت کشور به خوبی آشنا گرداند و این مسئولیت بزرگ به عهده معلممان ما به خصوص در دوره ابتدایی است. همان‌طور که روان‌شناسان چون واتسون^۱ و جان لاک^۲ عقیده داشتند که «ذهن کودک مانند لوح سفیدی^۳ است که تجارب محیطی به راحتی بر آن نقش می‌بندد^۴».

معلمان هم که در نقش الگوهای موفق علمی برای دانش‌آموزان می‌باشند می‌توانند با آموزش روش‌های صحیح مطالعه و تحقیق بستر مناسبی در کلاس درس ایجاد کنند تا با این روش و بکارگیری آموخته‌ها در بزرگسالی راه را برای پیشرفت و توسعه در عرصه‌های مختلف در کشور بگشایند.

لذا به منظور تحقق این اهداف لازم است که پژوهش‌هایی در جهت شناسایی و رفع موانع موجود به عمل آید. براین اساس محقق را بر آن داشت که پژوهشی را با عنوانی که موضوع فوق را در برداشته باشد و همچنین ضرورت‌های زیر را هم در برگیرد به انجام رساند.

-مطالعه:

1 Watson
2 -John locke
3 -tabula rasa

مطالعه در معنا و مفهوم و وسیع آن همان ارتباط است با دنیای تازه به وسیله آثاری بجا مانده از دیگران آثاری که نشان دهنده طرز فکر آنان و شامل آثار تاریخی، جغرافیایی، اجتماعی، هنری و غیره است. مطالعه در معنای خاص آن، عبارت است از ارتباط با افکار دیگران به وسیله کتاب یا هر نوع نوشته دیگر.^۱

- تحقیق :

تحقیق را می‌توان به تجزیه و تحلیل و ثبت عینی و سیستماتیک مشاهدات کنترل شده که ممکن است به پروراندن قوانین کلی اصول یا نظریه‌هایی بینجامد و به پیش‌بینی و یا احتمالاً به کنترل نهایی رویدادها منتج می‌شود تعریف کرد.^۲

- تحقیق:

برای مفاهیم علم و تحقیق تعریف مشترکی که می‌توان عنوان کرد این است که علم کشف امر خفی و پنهان است؛ یعنی کشف یک امری که در عالم واقع وجود دارد؛ ولی حجاب‌های متعددی آن را پوشانده است علم این حجاب‌ها را یکی یکی کنار می‌زند تا به آن حقیقت برسد تعریف تحقیق هم در واقع همین است.^۳

- تشویق و ترغیب :

تشویق به معنی آرزومند کردن، به شوق افکندن، راغب ساختن .
ترغیب به معنای خواهان کردن، گراینده کردن، راغب کردن و به رغبت در آوردن است و... ایجاد میل در کسی و ایجاد گرایش برای انجام دادن کار.^۴
راه‌های ترغیب :

در سطح مقیاس اسمی و رتبه‌ای از روی جواب‌های که پاسخگویان به صورت بازو بسته ارائه

می‌نمایند مشخص می‌شود مثل تشویق بردن به سمینار، اجرای مسابقات، اشتراک رایگان مجلات اهمیت‌دادن به درس تحقیق .

- دانش‌آموز

دانش آموزنده، آنکه علم آموزد، نو، آنکه دانش فراگیرد.^۵
در این پژوهش منظور دانش آموزان دختر و پسر مدارس ابتدایی که در پایه‌های چهارم و پنجم و در سال جاری به تحصیل اشتغال دارند .

۱- خ بنش محمود ، ۱۳۷۴ .

۲- جان بست ، ۱۳۸۳ .

۳- خبیر حسن ، ۱۳۷۰ .

۴- سید ، دکتر محمد .

۵- همان

- کتاب :

تا کنون به گونه‌های تعریف شده است از جمله کتاب دانش مدون است و یا کتاب رسانه ای است گروهی که در آن مطالبی ثبتي شده است و این مطالب قابل انتقال است و باز یابی پیام آن مقید به زمان و مکان خاصی نیست . کتاب و سیله ای بصری نامحدود ماندنی، سهل و الوصول، پلی به گذشته و حال و راه‌گشای آینده ممکن است . از لوحه‌هایی چوبی یا عاجی با مجموعه ای از ورقه‌های کاغذ پوست آهو یا ماده ای همانند آن اعم از دست نویس یا چاپی که باهم نخ کشیده و یا صحافی شده باشند .

طبق تعریف نونیسکو کتاب معمولاً از ۴۸ صفحه بیشتر به طور مستقل صحافی شده است به کمتر از این مقدار جزوه یا رساله می‌گویند .

- کتابخانه :

کتابخانه آموزشی مجموعه ای است سازمان یافته از مواد چاپی و غیر چاپی که در مدرسه برای استفاده دانش‌آموزان و معلمان ایجاد می‌شود.^۱

- کتابخانه:

مرکز هدایت اندیشه، ذوق، استعداد های طبایع و توانایی های دانش‌آموزان است و با امکاناتی که در اختیار دارد برای ارتقاء سطح علمی و فرهنگ تربیتی و شخصیتی و اجتماعی دانش‌آموزان تلاش می‌کند .^۲

- آموزش:

تعلیم دانش‌آموزان و معلمان در زمینه روش مطالعه و تحقیق که از این طریق مهارت‌ها و آگاهی‌های آنان افزایش می‌یابد در مورد معلمان آموزش‌های حین تحصیلات دانشگاهی و آموزش‌های ضمن خدمت و برای دانش‌آموزان آموزش‌های کلاسی و آموزش‌های فوق برنامه از مولفه‌های آموزش بشمار می‌روند .

در بررسی چارچوب نظری تحقیق سعی خواهد شد تا ضمن ارائه یک تعریف جامع یادگیری و رابطه آن با مطالعه و تحقیق و مروری بر تحقیقات انجام شده که در خصوص مباحث فوق صورت گرفته بپردازد تا تصویری واضح و روشن از مفاهیم کلیدی ارائه شود . از آنجایی که فرضیه‌های تحقیق بر چارچوب‌های نظری استوار گردیده اند، درک درست از مفاهیم نظری ضروری به نظر می‌رسد.

ادبیات تحقیق و گسترده نظری

- تعریف یادگیری : فرآیند یا فعل و انفعالی است که بر اثر تمرین، دگرگونی‌های تدریجی و نسبتاً پایداری را در رفتار موجود زنده پدید می‌آورد. این فرایند مانند ادراک کردن و تجربه‌های حسی و عینی به طور مستقیم محسوس و مشهود نیست، بلکه از دگرگونی‌های رفتاری برداشت و استنتاج می‌شود. فرهنگ و آموزش و پرورش هر ملتی در پرتو یادگیری شکل و نظم مشخصی به خود گرفته است در جهان امروز هر کشوری که نظام یادگیری و آموزش پیشرفته‌تری دارد نیرومندتر و کامیاب‌تر است.

-عوامل مؤثر در یادگیری :

- ۱- رشد طبیعی : منظور رشد بدنی و روانی است
- ۲- زمینه معلوماتی : شاگرد هنگامی می‌تواند درس جدیدی را بیاموزد که زمینه آن را داشته باشد.
- ۳- انگیزه : میل و رغبتی است که برای رسیدن به هدفی در فرد به وجود می‌آید شاگردی که انگیزه ای برای مطالعه ندارد به طور مسلم پیشرفت و موفقیتی نخواهد داشت.
- ۴- توجه^۱ : متمرکز ساختن حواس برای فهمیدن موضوع یادگیری است
- ۵- ادراک^۲ : معنا بخشیدن به محرک‌هایی است که به حواس ما می‌رسند.
- ۶- پاداش^۳ : یکی از عوامل مؤثر در یادگیری است، برای اینکه عادت مطلوب در فرد ایجاد می‌شود باید تقویت بی درنگ پس از ظهور محرک اعمال گردد و اگر در انجام آن تأخیر شود رابطه میان محرک و پاسخ گسسته می‌گردد.

- ۷- تنبیه^۴: از عوامل موثر در یادگیری بشمار می‌آید و به هر عمل یا رفتاری اطلاق می‌شود که دلسردی و ناخشنودی یادگیرنده را فراهم می‌آورد.
- ۸- روش سراسری: یادگیری سراسری^۱ موثرتر از یادگیری بخشی یا پاره‌ای است.
- ۹- تمرین: یادگیری نیاز به تمرین و تکرار فراوان دارد. زیرا بدون تمرین لازم یادگیری به صورت شایسته حاصل نمی‌شود.

راهبردهای مطالعه و یادگیری

- روش اس کیو ۴ آریا روش پس ختام
یکی از روش‌های موفق بهبود مطالعه و یادگیری روش اس کیو ۴ آر یا روش پس ختام است (توماس و رایبسون ۱۹۷۹).
- اس کیو ۴ آر از حروف اول شش مرحله آن تشکیل یافته است ۱- خواندن اجمالی یا پیش خوانی ۲- سؤال کردن ۳- خواندن ۴- تفکر ۵- از حفظ گفتن ۶- مرور کردن
= روش مردر
- روش جدیدتر مطالعه و یادگیری روش مرور نام دارد. (دانسرو ۱۹۸۵) مردر از حروف اول شش مرحله آن تشکیل یافته است.
- ۱- حال وهوا ۲- درک وفهم ۳- یاد آوری ۴- کشف وهضم ۵- بسط و گسترش ۶- مرور و پاسخ دادن
= روش مشارکتی: باهم مطالعه کردن یکی از روش‌های شناخته شده و موثر یادگیری در میان دانش‌آموزان و دانشجویان بوده است در این روش یادگیرندگان به صورت دونفری باهم کار می‌کنند به نوبت خلاصه مطالبی را که می‌خوانند برای هم می‌گویند.
= روش پرسیدن دوجانبه:
- روش دیگری که به افزایش سطح فراشناخت و به بهبود روش مطالعه کمک می‌کند روش پرسیدن دوجانبه یا پرسیدن متقابل است این روش را ماترو (۱۹۷۹) ابداع کرده است این روش وسیله ای است که به کمک آن طرح سؤال از جانب یادگیرندگان افزایش می‌یابد.

4. Punishment

1. bearing as a whole

2- Fundamental

- تحقیق عبارت است از یک عمل منظم که در نتیجه آن پاسخ‌هایی برای سؤال‌های مورد نظر و مطرح شده در موضوع تحقیق به دست می‌آید. این چنین پاسخ‌ها ممکن است کلی و ذهنی، نظیر یافته‌های تحقیقات بنیادی یا برعکس قابل لمس و ویژه مانند یافته‌های تحقیقات کاربردی^۱ باشد که در هر حال محقق سعی دارد حقایق را آشکار کند و بر اساس تعبیر و تفسیر این حقایق به دانشی نودست یابد. در حوزه آموزش و پرورش ما از تحقیق در امر درک و شناخت بهتر فرد، درک و شناخت بهتر روال آموزش و یادگیری و خلاصه، جهت یافتن شرایطی که در آن، این روال (آموزش و یادگیری) به بهترین وجه به ثمر می‌رسد، استفاده می‌کنیم.

بررسی سوابق و پیشینه تحقیق :

علی‌رغم اهمیت بسیار زیاد و حیاتی موضوع تحقیق پژوهش‌های زیاد و دامنه‌داری در این زمینه علی‌الخصوص در این مقطع تحصیلی که به‌عنوان پایه وزیر بنای اساسی در تعلیم و تربیت به شمار می‌رود صورت نپذیرفته و این امر باعث گردید که در جمع‌آوری پیشینه کار را برای محقق با محدودیت روبه‌رو سازد. اما با این وجود سعی شده است تا مرتبط‌ترین مواردی که از منابع و مؤسسات پژوهشی جمع‌آوری شده است به‌عنوان پیشینه در نظر گرفته شود که در جهت بررسی مفیدتر به موارد زیر دسته‌بندی می‌گردد.

۱- در ایران :

- الف - پژوهش‌هایی که هدف آنها بررسی عادات و علایق به مطالعه و عوامل موثر بر آن
- ب - پژوهش‌هایی که به نقش کتابخانه در میزان گرایش به مطالعه
- ج - پژوهش‌هایی که در زمینه راه‌های برانگیختن به فعالیت‌های پژوهشی و تحقیقی
- د- بررسی مقالات در خصوص مطالعه و تحقیق

۲- در سایر کشورها

۳- نتیجه‌گیری

۱-در ایران :

- الف - پژوهش‌هایی که هدف آنها بررسی عادات و علایق به مطالعه و عوامل موثر بر آن

- ۱- ادریسی ۱۳۷۷، در پژوهشی با موضوع: بررسی راه‌های برانگیختن دانش‌آموزان به مطالعه و تکوین عادت مطالعه در فراگیران دوره راهنمایی شهرستان یزد به انجام رسانیده وی در این پژوهش از روش مطالعاتی علی - مقایسه ای استفاده نموده جامعه آماری پژوهش کلیه دانش‌آموزان پسر و دختری بودند که در سال تحصیلی ۷۶-۷۷ در مدارس راهنمایی شهرستان یزد به تحصیل اشتغال داشتند. حجم نمونه ۸۰۰ نفر دانش‌آموز و ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسش‌نامه بوده است.
- عمده‌ترین یافته‌های پژوهش به‌قرار زیر است:
- بین علاقمندی و تمایل دانش‌آموزان به مطالعه در وضع فرهنگی تربیتی خانواده آنان ارتباط وجود دارد.
 - والدین اسوه و الگوی فرزندانند لذا شوق علم‌آموزی و دانش‌اندوزی می‌تواند از طریق تقلید به فرزندان آموخته شده باشد.
 - استفاده از رسانه هاو ابزارهای آموزشی درضمن تدریس است.
 - بین محتوا کتاب‌های درسی و ایجاد انگیزه مطالعه دردانش‌آموزان یاد شده رابطه معنی‌دار وجود دارد.
- ۲- آب رو شن ۱۳۷۶، در پژوهشی تحت عنوان رابطه بین روش‌های مطالعه با پیشرفت تحصیلی و ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان سال دوم راهنمایی شهرستان بوشهر به انجام رسانیده وی برای بررسی رابطه بین عادات مطالعه با پیشرفت تحصیلی ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان سال دوم راهنمایی شهرستان بوشهر از کل جامعه آماری نمونه ای به حجم ۲۰۰ نفر (۱۰۰ نفر دانش‌آموز دختر و ۱۰۰ نفر پسر) انتخاب و بوسیله دو پرسش‌نامه شخصیتی نوجوانان آیزینک و پرسش‌نامه عادات مطالعه وبا استفاده از کارنامه آموزشی دانش‌آموزان اطلاعات جمع‌آوری و مورد مطالعه قرار گرفت.
- عمده‌ترین یافته‌های پژوهش به‌قرار زیر است:
- در روش مطالعه بین دانش‌آموزان دختر و پسر برون‌گرا و درون‌گرا اختلاف معنی‌دار وجود دارد.
 - نوع شیوه انتخابی مطالعه در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان موثر است و رابطه بین آن‌ها معنی‌دار است.
 - در پیشرفت تحصیلی بین دانش‌آموزان دختر برون‌گرا و درون‌گرا اختلاف معنی‌دار وجود ندارد؛ ولی بین دانش‌آموزان پسر درون‌گرا و برون‌گرا اختلاف میانگین‌ها از نظر